

5 augustus 1914

Twee Belgische officieren aangehouden. Men meldt ons: Twee Belgische officieren zijn maandag op een Belgisch vliegtuig op Roosteren (Limburg) gedaald. Zij werden door de grenswacht aangehouden en bij de burgemeester ondergebracht. Zij staan onder militaire bewaking.

De inval van de Duitsers in België.

Vaals, 4 augustus. Hedenochtend tussen 6 en 12 uur heb ik bij het Vierlandenpunt een Duits legerkorps van 30.000 man België zien binnentrekken.

Van ooggetuigen hoor ik, dat tegelijkertijd de hoofdmacht over Altenberg (ten Z.O. van Moresnet op Duits gebied gelegen) is binnengekomen.

In de Belgische grensdorpen schenkt men geloof aan de proclamaties, die de Duitsers uitdelen. In die proclamaties staat te lezen, dat Duitsland België te hulp komt. Zelf zag ik de dorpsbewoners de Duitse troepen toejuichen.

Aan de Nederlandse grens zijn enkele patrouilles uhlanen op het zien van de Nederlandse grenswacht terstond teruggekeerd. De Nederlandse grens is door de Duitse troepen blijkbaar opzettelijk vermeden.

Maastricht, 4 augustus. Ooggetuigen beweren dat de Duitsers in Visé aan het vechten zijn met Belgische troepen. Visé moet platgeschoten zijn.

Vluchtende, uit België gezette Duitsers trekken met have, goed en kinderen door de stad.

Tegen de middag is nieuwe Duitse cavalerie uit 's Gravenvoeren aangekomen. Het Belgisch vuur heeft ze doen wijken.

Langs de Limburgse grens. De volgende berichten van een bijzondere correspondent ontleen wij aan het Handelsblad van Antwerpen.

Toen tussen vrijdag en zaterdag opeens te middernacht de klokken alarm luidden, was het een ware paniek tussen de grensbewoners. Half gekleed stormden de lieden naar buiten, angstig vragend wat er gaande was. Als de vrees van een algemene oorlog de mensen op 't lijf viel hoorde men weeklagen en jeremiaden.

Hete tranen werden geweend, toen de dorpsmeier met een ratelende bel het volk kond deed dat er een "meublering" of mobilisatie plaats had, dat er boerentrekhonden voor de oorlog opgeëist werden.

Nu werden de slaperige ogen eerst voor goed uitgewreven. In aller ogen parelden tranen. En de jonge vrouwen kwamen huilend de straat opgelopen: "Onze Jan moet weg! Wat ga ik beginnen en dit met al die kleine kinderen?"

En voort ging het gehuil en geweend achter de blinde vensters en donkere muren.

Maar weinig mensen gingen te bed en bespraken de gruwelen van een oorlog, die thans over Europa dondert en bliksemt.

Bij de eerste morgenschemering gingen de boeren met hun paarden op Wijchmaal-Beverlo af. De paarden met treurig hangende kop en slepende benen, alsof zij wisten dat zij naar de slachtbank gingen. De boeren met bleke hoofden meetreurend met

de getrouwe beesten, die hen zo trouw dienden en die ze ondanks zich zelf moesten wegbrengen. Waarheen, waarom, hoelang?

Een paar uren later, als de zon goudglansde aan het oosten, treurende soldaten, achter hen snikkende vrouwen, op weg naar de eerste statie, op weg naar de oorlog.

Op de gezichten der trouwe kerkbezoekers in de vroege missen waren weemoed, angst en vrees te lezen. Talrijker dan ooit waren de kerkgangers, vuriger hun gebeden.

De ganse dag werd er gelanterfant, gepraat over hen die weggingen, 't meest over hen, die vrouwen en kinderen in zorgen en smarten achterlieten, gekibbeld over gebeurlijke gevechten, gesjamfoeterd op Russen, Fransen en Duitsers. Waarom de kleinen geslacht als de groten 't vuurtje aansteken, als deze de boel omvergoeien?

Doch te midden van al de herrie, het gewezen en geklaag, glinsterde nog een straal hoop. Wellicht komt het vechten niet.

Met bevende vingers en kloppend hart werden zaterdagavond de weekblaadjes geopend. Alhoewel zij tot kalmte maanden las men er weinig hoop op vrede uit. Kalmer dan ooit verliep de zondag. In de herbergen geen levendige gesprekken; benauwd vragen over de toestand: "Wat zal Onze Lieve Heer nog verlangen?"

In de zondagnamiddag kwamen verre geruchten de verwachte oorlog bevestigen. En toen ronkende vliegtuigen over de Kempische gouw heen snorden, werd de vrees nog groter, was alle hoop teleurgesteld.

Maar blijer werden hedenmorgen de mensen bij het nieuws dat de Duitsers niet langs Limburg zouden binnenkomen. En thans straalt weer hoop en de jonge moeders vooral waren blij dat de regering hen en hunne kindertjes gedenkt.

Nu wat kalmte over de Kempen kwam, fietsten wij naar Roermond. Hier liggen enkel een 500 soldaten om de grens links en rechts te bewaken. De landweer, die onder de wapens geroepen is, geeft de indruk dat de Hollanders aan een oorlog niet erg geloven. Er zijn er, die gekleed zijn in hun zondags pak, andere in hun arbeiderskledij. De enen dragen als helm een bolhoedje, anderen een strooien hoed, nog anderen pet of een vilten Transvaler. De kledij maakt wel de soldaat niet. Maar toch lijken mij die leuke Hollanders met hun Mauser en knapzak lollige kerels, die het "krijgertje spelen" niet al te tragisch opvatten.

Te Kettenich, langs de grote weg van Venlo-Maaseik-Maastricht, klagen de Belgische boeren dat ze hun graan, dat op Hollandse bodem rijpte, niet mogen inschuren. En de Hollanders van hun kant jammeren insgelijks dat zij hun graan, dat op Belgische grond groeide, niet mogen binnenhalen.

Ook troffen wij hier twee Belgische arbeiders, die van Duitsland kwamen, waar men hen 24 uren tijd gegeven had om de grens over te steken ofwel Duitser te worden. Wat waren ze blij het hazenpad gekozen te hebben.

Alhoewel over 't algemeen de beroering wat gestild is, toch kunnen de mensen niet wijs worden uit de vliegtuigen. Zijn het spionnen of Belgen?

Vier eendekkers scheerden in dolle vaart hier langs de grens.

6 augustus 1914

Omstreeks half twee 's middag breidde de Duitse ruitery zich uit over de hoogten van 's Gravenvoeren tot aan de weg van Genk. Een Duitse voorhoede had aan de rechteroever der Maas enige huizen kunnen innemen, waar een groot aantal vijandelijke voetgangers zich kwamen verschuilen. Deze voorhoedecompagnie wist niets af van 't eerste gevecht van de morgen, want zij ook rukte op naar de brug van Visé en pas toen zij aan de brug kwamen, bemerkten de Duitsers dat deze opgebroken was.

Nogmaals ging het 12e linie dapper in het vuur. Gedurende meer dan anderhalf uur doorstonden deze dapperen, zonder een voet te wijken, het vuur der Duitsers.

Een Belgische eendekker kwam toen aanvliegen en de Duitsers schoten er houwitsers op af, doch zonder het vliegtoestel te treffen.

8 augustus 1914

In staat van beleg zijn de provincies Limburg, Luik, Luxemburg en Namen, en de versterking Antwerpen; de krijgswet geldt echter overal.

9 augustus 1914

In Belgisch Limburg, Luxemburg en Namen.

De Nieuwe Gazet van Brussel deelt het volgende mee over bewegingen van kleine afdelingen bereden Duitse troepen in Belgisch Limburg en om Namen:

“Het is zeker dat de Duitsers achter onze troepen, die voor Luik liggen, ook Belgisch Limburg reeds bereikt hebben.

Uhlanen zijn zelfs reeds tot binnen Hasselt doorgedrongen.

Een twaalftal uhlanen onder het bevel van een officier, kwamen donderdagmorgen, rond 7 u 30, naast de Sint Truiersesteenweg de stad binnen.

Zij trokken over de Guffenslaan, onderweg de verbaasde en ontstelde inwoners vriendelijk groetend. Twee gendarmen ontmoetten de vijandelijke ruiters en geboden hun de wapens af te leggen. De Duitsers schenen zich te willen overgeven, doch hun overste weigerde en wilde met zijn mannen terugkomen.

Alsdan vuurden de gendarmen. Twee uhlanen stortten ten gronde. De ene was een lijk, de andere werd stervend weggedragen.

De overige Duitsers vluchtten weg in de richting van waar ze gekomen waren. De paarden der gesneuvelden werden insgelijks gedood. De lansen en paardengetuig der Duitsers werden buitgemaakt.

Het gebeurde werd aanstonds per draadbericht overgeseind naar de Belgische militaire posten en onmiddellijk werden de vluchtelingen opgezocht.

De Franse troepen moeten Tongeren bereikt hebben, en een veldslag nabij deze stad is, zoniet reeds geleverd, dan toch zeer aanstaande.

Spionnen in België.

Het volgende telegram is aan alle militaire autoriteiten gezonden:

“Al wie, Belg of vreemdeling, aan spionage wordt schuldig bevonden, zal voor de krijgsraad gedaagd worden, die zonder vorm

van proces en onverwijld uitspraak kan doen. Hij kan de doodstraf uitspreken en het vonnis wordt gevelde zonder beroep. De ter dood veroordeelden worden binnen 24 uur neergeschoten.”

10 augustus 1914

Maastricht, 9 augustus. Ik seinde u hedenochtend dat de brug bij Visé door Belgisch geschut opnieuw vernield zou zijn. Dit oorspronkelijk bericht, mij door een ooggetuige medegedeeld, lijkt mij thans zeer onwaarschijnlijk, zo niet onjuist. Hedennamiddag toch zag ik, mij op Pruisisch gebied ten zuiden van Eijsden bevindend, op korte afstand belangrijke troepenbewegingen in westelijke richting. Ruitelij, gevolgd door infanterie, marcheerde met kalmte en orde als op een paradeveld. Eindeloze rijen wagens met levensmiddelen, munitiewagens enzovoort volgden dezelfde weg. Hieruit blijkt ten duidelijkste dat het eerste bericht onjuist moet zijn en door opwinding geïnspireerd, daar, naar ik verneem, de forten rond Luik nog steeds in Belgisch bezit zijn en het vermoedelijk doel der Pruisische troepen de Kempen, wellicht de omstreken van Tongeren is, waar een concentratie van het Belgisch leger verwacht wordt.

Maastricht, 10 augustus, 11:07 in de voormiddag. Evenals gisteren is er vanochtend in de vroege weer schieten gehoord en men kan slechts gissen, waar de schoten vallen, Luik? Tongeren? Wie zal het zeggen?

In het Belgische dorpje Valmeer, ten westen van Maastricht op de weg naar Tongeren, kwam gistermorgen onder de kerkdienst een Duitse aalmoezenier waarschuwen, dat de Duitsers zouden doortrekken, dat de kerkgangers niets zou geschieden, en dat ze maar rustig door moesten bidden. Toen echter een Belgisch

vliegtuig te 9 u 30 overdreef en de Duitsers daarop schoten, ontstond er een paniek en allen zetten het op een lopen en vluchtten het dorp uit. Een heer uit Oud-Vroenhoven, die verschillende van die lui gesproken had vertelde mij, dat de Duitsers de burgemeester en de geestelijken uit de dorpen in verzekerde bewaring nemen en ze eerst vrijlaten, wanneer de troepen gepasseerd zijn. Ook dwingen zij de inwoners kar en paard benevens proviand ter beschikking te stellen. Het stadje schijnen de troepen ongemoeid te laten door buitenom te marcheren.

Er heeft in België zich zulk groot aantal vrijwilligers aangeboden, dat het departement van oorlog zich verplicht ziet aan de nieuw aangeworvenen te verzoeken, zich van de nodige boven- en onderkleding en van schoeisel te voorzien gedurende de tijd van africhting. Alle uitgaven zullen hun worden vergoed.

In samenwerking met de militaire inrichtingen, beijvert de particuliere nijverheid zich om de nodige uniformen te vervaardigen.

Er zijn thans 40.000 vrijwilligers.

Zij worden onder leiding van generaal Guiette afgericht; hierna zullen zij dadelijk bij de verschillende regimenten worden ingedeeld.

11 augustus 1914

Brussel, 10 augustus. Volgens de Soir is de hoofdmacht der Lanenburger uhlanen gisteren te Tongeren aangekomen. Hun bevelhebber drong met de sabel in de vuist in het stadhuis door en beval de Belgische vlag van het stadhuis en de kerk neer te halen. De burgemeester antwoordde dat hij slechts bevelen van de koning

der Belgen had te ontvangen, waarop de Duitse bevelhebber heenging. Later kwam een ander officier, vergezeld van uhlanen en haalde de gemeentelijke schatkist, die 7600 frank bevatte, leeg. Vervolgens nam hij 10.000 frank op het postkantoor in beslag en kocht toen voor 1200 frank levensmiddelen. De manschappen stierven haast van honger.

Grote Duitse handelsfirma's, sinds jaren in België gevestigd, en die tot welvaart waren gekomen onder voorwaarden, die de concurrentie van de Belgen zelf onmogelijk maakten, stonden in intieme betrekkingen tot het Belgische volk, droegen flink bij voor weldadige doeleinden en hadden grote invloed in de gemeentelijke huishouding. Zij waren op de hoogte van al wat de Duitse regering over België wilde weten. Het geheim van de voorspoed van deze Duitsers in België was, dat zij vanuit Berlijn met grote subsidies werden gesteund.

12 augustus 1914

Eergisteren begaven zich afdelingen cavalerie van de Maas door de omstreken van Lixhe op weg naar Zuid-Limburg, in de richting van Tongeren en Sint-Truiden en naar Hesbaye. Te Hannut kwamen ongeveer 800 man ruitery, die voorzien waren van mitrailleurs, in aanraking met de vijand. Er werd voornamelijk gevochten op de lijn van Sint-Truiden naar Tienen, halverwege tussen de plaatsjes Orsmaal en Gussenhoven en omstreken. Ook is er gevochten bij Tongeren, en wel te Stokkem. Overal is de Duitse cavalerie met verliezen teruggeslagen.

Deze gevechten zijn het voorspel van een Duits offensief ten noorden van Luik.

Elk ogenblik komen er berichten van meer belangrijke gevechten en men verwacht binnen twee of drie dagen een veldslag.

Brussel, 11 augustus. Volgens de bladen is het eerste niet onbelangrijke gevecht tussen Tienen en Sint-Truiden bij Orsmaal en Gussenhoven geleverd. Sterke troepen Duitse ruitery, geschat op verscheidene duizenden mannen, voorzien van machinegeweren, die door paarden worden gedragen, hebben een hun tegemoet gezonden regiment lancers aangevallen.

De strijd begon met geweervuur; daarop chargeerden de lancers en wierpen een deel der aanvallers terug. De hoofdmacht der Duitsers kwam toen opzetten en brachten de machinegeweren in werking. Voor de overmacht en teneinde niet nutteloos zijn krachten te verspillen is het regiment lancers in een krachtige verdediging teruggetrokken.

De Belgische troepen hebben twee officieren en een kleiner aantal manschappen aan doden en gewonden verloren.

Vanochtend is de strijd op het front Sint-Truiden-Jodoigne (ten westen van Sint-Truiden) hervat. De Duitse ruitery heeft herhaaldelijk gepoogd door de Belgische troepen heen te breken, maar het is haar nergens gelukt. Onze vooruitgeschoven troepen hebben zich in hun stellingen gehandhaafd.

Van beide kanten hebben nog slechts voorposten aan de gevechten deelgenomen.

De Duitsers hebben onder het voorwendsel dat onze soldaten zich in de huizen langs de wegen verscholen, op die huizen geschoten, ze in brand gestoken en de bewoners gedood. Het station te Landen en tal van huizen zijn in vlammen opgegaan.

Ook uit Belgisch Limburg worden dergelijke feiten gemeld.

Londen, 11 augustus. Volgens het persbureau staan thans twee Duitse cavaleriedivisies bij Tongeren. Drie legerkorpsen liggen voor Luik. Andere Duitse troepen liggen langs de Lesse verschanst. Van de zeer grote troepenmacht die door Luxemburg trekt, zijn de voorposten reeds op Belgische bodem aangekomen.

De *Matin* heeft een belangrijke correspondentie uit Tongeren (Belgisch Limburg). Zondagochtend te 10 uur is daar, komend uit Visé, het 35e regiment uhlanen binnengerukt. Officieren hebben de burgemeester gedwongen de kassa af te staan. Een accreditief van 5000 frank hebben ze zelf ter Nationale Bank afgehaald en met dit geld levensmiddelen betaald. Tegen 12 uur legerden ze en kookten op de Grote Markt. Zij vertelden dat ze uit Oost Pruisen waren en vele officieren hadden verloren. Te 3 uur kwamen er nog enige duizenden bij, die allen samen vertrokken; er bleef alleen een wacht van 300 man. Van 3 uur tot 2 uur 's nachts zijn aldoor Duitse soldaten aangekomen; men schat hun aantal op 15 à 18.000. 's Nachts schenen zoeklichten uit vliegtuigen boven de spoorlijn Luik-Waremme, vanwaar kanongebulder kwam.

's Maandagsmorgens was het stadje geheel ledig van Duitsers, tot opeens kleine groepen van uitgeputte Duitse soldaten binnenliepen, angstig huilend; laufen! laufen! Ze hadden er genoeg van en wilden de grens over. Wat is er gebeurd?

Reeds gisteren vernam ik van een Duitse genie officier de mogelijkheid van een spoedig treffen der vijandelijke strijdkrachten in de buurt van Tongeren.

Het gerucht van de grote slag achter Tongeren schijnt overdreven. Diezelfde zegsman deelde mij mede, dat het slechts kleine

schermutselingen waren, waarbij de burgerwacht van Sint-Truiden, bestaande uit 150 man, door de Duitsers krijgsgevangen is gemaakt. Gewonden zijn er niet meer binnengebracht. Een Duits kapitein, voldoende hersteld, wordt geïnterneerd.

13 augustus 1914

Brussel, 12 augustus. Volgens de Soir zijn Duitse uhlanen Hasselt binnengedrongen, hebben op het postkantoor 17.000 frank in beslag genomen en op de Banque Nationale 2.017.000 frank. Belgische ruiters hebben hen op de vlucht gejaagd en velen van hen gedood en gevangen genomen.

Brussel, 12 augustus. La Dernière Heure meldt dat de leden van Kamer en Senaat hedenmiddag te half vijf ontvangen zijn op het departement van oorlog. Bij het heengaan verklaarden zij dat er een treffen had plaatsgehad in (Belgisch) Limburg en dat de Duitsers werden teruggeslagen.

Volgens Le Peuple waren in het gevecht cavalerie, infanterie en artillerie betrokken en werden er aan weerskanten 6000 man in het vuur gebracht. Het gevecht had plaats op de linkervleugel van het Belgische leger. Heden zijn de Duitsers uiteengedreven, met achterlating van talrijke manschappen op het slagveld.

De tijding heeft levendige geestdrift aan het front gewekt.

Maastricht, 12 augustus. In de vroege ochtenduren hoorde ik vanuit de meest nabij zijnde forten een voortdurend goed onderhouden kanonvuur, dat tot circa 2 uur aanhield. Niet onmogelijk is het dat heden een ernstig gevecht, wederom bij Tongeren, heeft plaatsgehad. Gisteravond moet, daar ik uit zeer bevoegde bron verneem, die stad en Sint-Truiden met gewonden overvuld geweest

zijn, hetgeen mijn telegram, als zou er toen een gevecht geleverd zijn, bevestigt.

Ik moet er op wijzen dat een schending van het Nederlands grondgebied door Duitse troepen met de meeste zorgvuldigheid wordt en is vermeden. Berichten in buitenlandse bladen meldden, naar ik hoor, het tegendeel. Niet genoeg kan ik die berichten met de meeste beslistheid tegenspreken. Een aan de grens lopende weg bijvoorbeeld, ten zuiden van Eijsden, waarvan het onderhoud door die gemeente wordt betaald, wordt zorgvuldig door de Duitse troepen vermeden. Teneinde onze neutraliteit niet te schenden is enige meter verder zuidwaarts door de Duitsers een nieuwe weg aangelegd.

Een verdwaalde Duitse patrouille was hedenochtend zeer nabij de Nederlandse grenzen; de daar geposteerde marechaussee toonde de driekleur, ten teken dat zij indien zij zouden doorrijden, zich op Nederlands grondgebied zouden begeven. Onmiddellijk sloeg de patrouille een andere richting in.

In het kasteel van graaf Geloës te Eijsden dat ik nog hedenavond bezocht, worden circa 300 Belgische niet-militaire vluchtelingen verpleegd. Er is door dit groot aantal gebrek aan kledingstukken, linnengoed en dergelijke. Spoedige hulp is hier een dringende noodzakelijkheid. Gewonde militairen worden hier niet meer binnengebracht.

Brussel, 13 augustus. De gevechten van gisteren zullen de naam van de slag bij Halen (ten westen van Hasselt) dragen. Er werd gedurende de hele dag gevochten. Om 7 u 30 's avonds vielen de granaten nog op de wegen naar Diest (ten noordwesten van Halen). Het middelpunt van de slag was echter bij Halen.

Om 7 u 00 's avonds was de hele streek tussen Diest, Halen en Zellik van Duitsers schoongeveegd, doch overdekt met doden en gewonden.

Toen een gedeelte van de linkervleugel een ogenblik terugweek, werd versterking uit Diest ontboden. De spuitgasten vroegen in het vuur te mogen gaan en kregen drie gewonden.

De Belgische genie deed twee bruggen over de Demer springen. Een kerk, een café en enige huizen te Halen zijn in brand geraakt. Meer dan 200 doden werden op een afstand van 50 m aan Duitse zijde geteld.

De vijand telde ongeveer 5000 man. De Belgische strijdmacht bestond uit als lansiers, jagers, karabiniers en artillerie.

Zeer veel buit is opgehoopt voor het stadhuis te Diest. Talrijke paarden werden opgevangen.

Brussel, 13 augustus. Het volgende wordt ambtelijk medegedeeld:

De gisteren door de Belgische troepen behaalde overwinning is officieel bevestigd. We hadden niet meer dan een divisie cavalerie en een gemengde brigade tegenover de vijand, die zeer grote verliezen zou hebben geleden, ongeveer drie vijfden van zijn macht moet buiten gevecht gesteld zijn. De verliezen aan Belgische zijde zijn betrekkelijk gering. Alleen de cavalerie verloor enige manschappen.

De verslagenen van gisteren zijn hedenochtend weer aangerukt, met de bedoeling waarschijnlijk, om hun gewonden en doden en het achtergebleven materiaal weg te halen.

Maastricht, 13 augustus, 1 u 20 's namiddags. Men hoort hier nog het gebulder der kanonnen, maar niet zo hevig als gisteren.

Het is zeker, dat de Duitsers Hasselt, Tongeren, Sint-Truiden en al de kleine dorpjes in die streek bezet hebben. In Tongeren hebben ze een stadsbevelhebber aangesteld. Te Heers, een dorpje in de buurt van Leuven, beweert de bevolking, dat een zinneloze op de Duitsers geschoten had. Deze hebben toen de mannelijke bevolking tegen een muur geplaatst, drie jongelingen eruit gekozen, en deze gefusilleerd. In het Rode Kruis is het kalm. Er komen geen nieuwe gewonden bij. Die er zijn maken het goed, behalve een ernstig geval. Er gaan geen auto's naar de grens op het ogenblik.

Het staat bij officiële akte van de gemeenteraad vast dat de vijand te Tongeren de stadskas, die iets minder dan 8000 frank inhield, tot op de bodem hebben geplunderd. Ze moeten ook te Hasselt uit het agentschap der Nationale Bank niet minder dan tweeënehalf miljoen hebben meegenomen. Dit wordt echter niet bevestigd.

Ik zegde u reeds, dat zij overal de opgeëiste eetwaren met gereed geld betalen.

14 augustus 1914

Terwijl onze troepen in het noorden werden aangevallen, poogden de Duitsers hedenochtend een zelfde beweging langs het zuiden uit te voeren. In de streek van Eghezée trachtte een volledige afdeling cavalerie met mitrailleurs tussen de forten van Namen en het gros van ons leger post te vatten, een positie die voor de vijand van het grootste belang kon worden. Zij werd echter te Noville Tavieres (ten noorden van Eghezée) in de pan gehakt. De Duitse verliezen waren weer zeer talrijk. In minder dan 24 uur hebben zij hun belangrijkste

kansen om Brussel te bereiken langs de twee gemakkelijkste wegen verloren.

Brussel, 13 augustus. Volgens de Soir worden de gisteren door de Duitsers geleden verliezen op ongeveer 2000 man aan doden en gewonden geschat. De Belgische verliezen zijn niet nauwkeurig bekend. Het aantal gesneuvelden moet zeer gering zijn. De Belgen hadden voornamelijk gewonden, doch betrekkelijk weinig in verhouding tot de Duitse verliezen

In de afgelopen nacht is geen enkele aanval gedaan. Men weet intussen dat de Duitsers hun troepen achterwaarts hebben samengetrokken.

Hedenochtend om 5 uur is het geweervuur hervat, doch op veel grotere afstand dan gisteren.

De Belgische troepen zijn vooruit gerukt. Verse troepen zijn op weg naar het front om de troepen, die gisteren in gevecht waren, te steunen of, zo nodig, te vervangen. De manschappen zijn opgewekt en vol goede moed.

Brussel, 13 augustus. Volgens de laatste berichten over de slag bij Halen waren het patrouilles van karabiniers, die de nadering van de vijand rapporteerden.

De Belgische troepen kozen dadelijk stelling in de loopgraven. Toen de Duitsers aankwamen, werden zij onthaald op een levendig geweer- en geschutvuur.

De vijand schoot op de loopgraven, waarop de Belgen achter Halen terugweken. Weldra kwam er versterking opdagen en het gevecht

duurde de hele dag voort in weerwil van het numerieke overwicht van de tegenstand.

De Duitsers werden eindelijk teruggeslagen.

Halen zelf heeft veel geleden. De nacht verliep aan het front van de Belgische troepen op kalme wijze.

De treinen lopen weer tot Landen.

Van nieuwe gevechten bij Tongeren verluidd heden niets; ook was geschutvuur uit die richting niet te bespeuren. Het lid van het hoofdcomité van het Rode Kruis, jonkheer Wittert van Hoogland, is per automobiel naar Aken vertrokken, teneinde een regeling met de Duitse legerautoriteiten te treffen. Nederlandse Rode Kruiswagens is het verboden Belgisch terrein binnen te gaan; Duitse gewonden worden slechts door de Duitse ambulance opgenomen, daar bij vervoer naar Nederlandse hospitalen gewonden na herstel worden geïnterneerd. Sedert twee dagen zijn hier geen gewonden meer binnengebracht. Men hoopt dat de conferentie te Aken gunstig zal aflopen, daar de werkzaamheid van het Nederlandse Rode Kruis zich anders beperken moet tot het verplegen van een honderdtal gewonden, die hier en te Eijsden worden behandeld. Uit hoofde van overvloed aan personeel vertrekken verscheidene artsen, die zich vrijwillig hadden beschikbaar gesteld.

Brussel, 14 augustus. Een nieuw treffen heeft donderdagavond omstreeks 5 uur 30 plaats gehad te Geetbets (6 km ten zuiden van Halen). De Belgen streden tegen 400 Duitsers, die op de vlucht werden gedreven.

Het aantal Belgische gewonden in het gevecht bij Halen zou 200 bedragen.

Het Belgische veldleger.

Em. Cammaerts, een Belg, geeft in de een overzicht van de militaire voorbereiding aan Belgische kant. Zelfs met de derde divisie, die uit Luik terug is gekomen, mee, gelooft hij niet, dat het Belgische veldleger sterker dan 120.000 man is. Geen man kan op dit ogenblik gemist worden van de mobiele verdediging van Namen, en de forten om Antwerpen heen kunnen niet zonder bezetting blijven. Men moet ook niet vergeten, dat het Belgische ministerie van oorlog nog niet heeft opgegeven, hoeveel soldaten er bij de verdediging van Luik gesneuveld zijn.

De schrijver twijfelt niet aan het moreel van de troepen. Na de proef, die zij bij Luik hebben doorstaan, zullen alle korpsen dezelfde vastberadenheid tonen als de derde divisie. Men kan ook op de wijsheid van de leiders rekenen. De wijze waarop de troepenbewegingen verhinderd zijn, is een goed voorteken. Ondanks zijn leeftijd heeft koning Albert aldoor het grootste doorzicht getoond.

De enige reden van bezorgdheid voor de Belgen die getuige zijn geweest van de hervorming, die hun leger in de twee laatste jaren heeft ondergaan, ligt in de strijdvaardigheid van hun veldartillerie. Da Belgische kanonnen zijn van het laatste model, maar twee jaar geleden heette het, dat het aantal manschappen en paarden niet voldoende was om ze alle te kunnen gebruiken, zodat elke groep, in plaats van drie batterijen, maar twee batterijen in het veld kon brengen. Er is in die tijd een heftige polemiek gevoerd over hetgeen men de "ontreddering van de artillerie" noemde.

Er is middelerwijl tijd genoeg geweest, om voor de nodige manschappen en paarden te zorgen, zodat nu misschien alle

kanonnen te gebruiken zijn. Toch mag men niet uit de schitterende verdediging van Luik afleiden, dat alle andere afdelingen van het leger op zulke hoogte zijn gebracht. De persoonlijke invloed van generaal Leman heeft zich ongetwijfeld voor een groot deel bij de versterking van de Luikse forten laten gelden. Bovendien was die stelling de gevaarlijkste in België en zal de aandacht van het departement van oorlog daar misschien vooral op gevestigd geweest zijn, met terzijdestelling van minder voorname kwesties.

Cammaerts meent ten slotte, dat het leger der verbondenen misschien in aantal de Duitsers de baas is, maar dat de Duitse artillerie vermoedelijk bij de Belgische in het voordeel zal zijn.

Niets is meer verkeerd dan om de waarde van zijn vijand te onderschatten. Men heeft in de afgelopen week veel gehoord van hongerende, onwillige Duitse soldaten, die door de officieren tot vechten werden aangedreven. Tegen zulke overdrijvingen moet men zich hoeden en men moet niet te veel waarde hechten aan de praatjes van enkele opgewonden lieden, die maar al te bereidwillig door sommige journalisten voort verteld worden.

De Duitse soldaat is nog altijd even dapper. Hij zal spoedig tegenover de Fransman, zijn ervvijand, staan. Zo hij verslagen wordt, zal dat niet mogelijk zijn zonder dat hij eerst een wanhopige tegenstand heeft geboden.

Een der Engelse ochtendbladen meldt, dat twee Duitse ruiters, die voor Hasselt waren gesneuveld, door de Belgen zouden worden begraven, toen bij het doorzoeken van hun kleding, bij de een 10.000 mark in goud en bij de ander 5000 mark in goud werd aangetroffen.

Waarschijnlijk behoorden deze Duitsers tot het commissariaat van hun troepenafdeling.

Vandervelde, het pas tot minister van staat benoemde Belgische socialistische kamerlid, heeft een oproep gericht tot alle Belgische mannen, die niet onder de wapenen zijn, om aan het werk te blijven. "Wij kunnen niet allen vechten, zegt hij, maar allen kunnen we direct of indirect meewerken aan de verdediging van het land in de grote strijd voor democratie en het handhaven van de politieke vrijheid van Europa. Laat eenieder aan zijn taak blijven en laten zij, die niet meer kunnen vechten, de moed hebben, de moeilijke moed, om te blijven werken terwijl er over het lot van Europa beslist wordt."

De oorlogslegende groeit dan aan. Volgens de bijzondere correspondent van de Times te Brussel vechten de Belgen voor huis en geloof! Overigens geeft de correspondent een treffende beschrijving van de vastberaden geest, die heel het Belgische volk bezit.

15 augustus 1914

Tienen, 14 augustus. Blijkens de laatste inlichtingen is de algemene opmars der Duitsers in de richting van Brussel en Antwerpen hervat. Hun infanterie, bestaande uit verscheidene legerkorpsen, marcheert op Tongeren en Sint-Truiden aan, men voorziet een treffen bij Diest en Aarschot. Hun cavalerie is benoorden Hasselt.

Het hoofdkwartier bevestigt dat het gevecht bij Halen allerhevigst is geweest. De Duitsers zouden 2 à 3000 doden heb. De lijken van de Duitse paarden bedekken in zo groten getale de bodem, dat men erover denkt ze te verbranden, daar de tijd ontbreekt om ze te begraven.

Schending van oorlogsgebruiken.

Brussel 14 augustus. Het comité van onderzoek nopens de inachtneming der oorlogswetten heeft de volgende feiten geboekstaafd: Duitse officieren hebben de 12e dezer 50.000 frank uit de kas van het postkantoor te Hasselt genomen, na reeds te Tongeren zich bedragen, toebehorende aan de gemeente en aan het agentschap van de Nationale Bank, te hebben toegeëigend.

Brussel, 14 augustus. De minister van Binnenlandse Zaken waarschuwt tegen alle feiten die de vijand tot weerwraak kunnen aanzetten; de burgers mogen aan geen gevecht deelnemen, zij moeten zich van schelden of bedreigen onthouden, binnen blijven en deuren en vensters sluiten, zodra gevaar dreigt, en om niet van uitdaging beschuldigd te kunnen worden, de plaats waar de vijand binnenrukt verlaten. De minste gewelddaad vanwege een burger zou een echte misdaad zijn die door de wet met aanhouding en veroordeling wordt gestraft; zij kan immers aanleiding geven of voorwendsel zijn tot bloedige weerwraak op de onschuldige bevolking, vrouwen en kinderen, en tot het plunderen en verbranden der huizen.

We leven nu in de kalmte, die de storm voorafgaat. Ook in België is, niettegenstaande de vele berichten van veldslagen bij Turnhout, Tongeren en Sint-Truiden, geen actie van betekenis. Geen wonder. Aangenomen, dat werkelijk aldaar drie legerkorpsen strijden, tezamen het derde Duitse leger uitmakende, dan zal, gegeven de sterkte van het Belgische veldleger, wellicht nog door een enkele Franse troep gesteund, dat Duitse leger wel afzien van een krachtig oprukken in de richting van Antwerpen. Versterkingen zullen wel niet volgen, omdat de legers, die binnenkort in grote slagen zullen vechten, zo sterk mogelijk moeten zijn. In een onzer eerste artikelen

betoogden we de noodzakelijkheid voor de Duitsers om het Belgische veldleger vast te houden. Wij meenden, dat zulks zou geschieden in defensieve zin door afsluiting; de feiten hebben doen zien, dat dit, althans voorlopig, in offensieve zin is geschied. Nu de zware artillerie van het veldleger, de batterijen van 15 cm houwitser en 21 cm mortier zijn versterkt door belegeringsartillerie, zijn de Duitsers in staat, enige forten om Luik te beschieten. We verwachten dan ook de val binnen korte tijd van een enkele dier forten; de andere zullen het nogal geruime tijd kunnen uithouden en worden misschien wel geheel met rust gelaten.

De Daily Telegraph merkt op dat de Duitsers, die zich in Noord België gereed maken om met de legers der drie verbonden mogendheden slag te leveren, in hoofdzaak dezelfde tactiek volgen als in 1870, door sterke cavalerie-afdelingen op verschillende punten vooruit te zenden, die tegelijk de bewegingen en bedoelingen van de eigen hoofdmacht verbergen en de posities en acties van de vijand blootleggen. De tijden zijn nu echter veranderd, en zo zullen de vliegers reeds de Franse en Belgische generale staven hebben ingelicht omtrent de Duitse stellingen.

Het gevecht bij die Diest-Halen.

Correspondenten te Brussel van de Daily Telegraph delen nog bijzonderheden mee van de strijd bij Halen en Diest. Een der Belgische officieren, luitenant Van Doren, had zelfs de brandweer van Diest gerekruteerd om mee te vechten. Volgens een van deze berichtgevers waren velen van de gevangen genomen Duitsers zo uitgeput, dat zij flauw vielen en waren de paarden uitgeput van de honger. De sterkte der partijen, die hier tegenover elkaar stonden wordt op circa 17.000 geschat; namelijk 10.000 Duitsers en 7000

Belgen. De bedoeling der Duitse aanvallers zou zijn geweest, de linkerflank van het Frans-Belgische leger om te trekken.

Bij Luik zijn ook vele Denen uit Noord-Sleeswijk gevallen. Een Duits blad, dat over de Deense grens is gebracht, bevat, naar de Berlingske Tidende meldt, namen van gesneuvelden. Uit het enkele district Hadersleben zijn er 80 gevallen.

16 augustus 1914

Brussel, 15 augustus. De toestand van het Belgische leger blijft voortreffelijk; de overwinningen in de gevechten tegen de vijand hebben het moreel der troepen, die gunstige strategische stellingen bezetten, nog verhoogd.

De ontploffingen, die op verschillende plaatsen worden gehoord, worden meestal veroorzaakt door het opblazen door de genie van kunstwerken.

Uit Maaseik.

Men schrijft ons op 14 dezer:

Hoewel deze meest noordoostelijke stad van België steeds een zeer ingetogen karakter heeft gehad, gelijk de meeste steden in het Vlamingenland, is er thans bij die ingetogenheid iets wonderbaar-drukkends gekomen: het drukkende van het niets-weten. Men woont thans hier als op een eiland. Alle communicatie met de buitenwereld is stopgezet. De locomotieven van de spoorweg naar Hasselt zijn onklaar gemaakt en opgeborgen; en de ijzeren brug over de Maas is dichtgestopt met een kluwen van prikkeldraad. Een luitenant met 22 man bewaakt deze enige brug over de grensrivier in heel noordelijk België; maar ook zij weten niets.

De vorige week hebben zij herhaaldelijk op het punt gestaan de aan België behorende brug te laten springen, met het oog op een mogelijk door Hollands Limburg optrekkend Duits leger (Limburg is hier op zijn smalst); doch ook thans verliest dit punt niets van zijn betekenis, daar het zeer voor de hand ligt, dat de legermacht die bij Halen strijdende is, in geval van een gedwongen terugtocht gaarne van deze brug gebruik zal maken. Maar de luitenant weet niets en zijn soldaten weten niets, en geen der ingezetenen weet iets, behalve dat zij nog geen Duitsers gezien heb.

En de Hollandse douane, die aan de overzijde vlak aan de brug woont, wil zijn Hollandse Courant niet meer door het prikkeldraad heen duwen; hij heeft het al zwaar genoeg, nu hij met woning en al ieder ogenblik in de lucht kan vliegen: dagelijks moet hij tegen de avond vrouw en kinderen bij vrienden een eind landinwaarts brengen, waar zij veilig slapen.

Niemand weet iets. Wel hoort men langs de Maas in de verte het geschut voor Luik. Maar op de markt, waar het standbeeld der Van Eycken staat, kan men geen nieuws meer te weten komen. Een kapelaan is van een vermoeiende tocht teruggekomen en heeft meegedeeld dat hij op het slagveld, als aalmoezenier, één der jonge kerels van Maastricht de ogen heeft toegedrukt. Een prachtkerel was dat! Iedereen is ontdaan. Van de anderen, die zijn uitgetrokken is niets bekend. Kinderen lopen telkens uit, om te zien of zij op de grote heirbaan ook een Duitse patrouille zien aankomen. Maar er is niets te zien. Maaseik wordt genegeerd. Wellicht komen er nog vele dagen van een lange en bange onwetendheid.

Vrijdagmiddag vernam men, dat een sterke afdeling Duitse ruitery te Beringen, ten noordoosten van Diest, gezien was. Stofwolken

langs de wegen schenen aan te duiden, dat artillerie ter versterking van de ruiters aanrukte.

Een aantal lansiers zijn verder opgemerkt, tot dicht bij de keten van forten, die Antwerpen verdedigen. Zij trokken haastig terug voor een afdeling Belgische ruitery, die op hen was afgezonden. Dit is het enige punt van de defensieve lijn waar de Duitsers tot dusver nog niet doorheen hadden trachten te breken.

De correspondent van een Engels blad, die in het hoofdkwartier van het Belgische leger vertoefd heeft, meldt sympathieke bijzonderheden van koning Albert der Belgen. De koning vertoefd voortdurend te midden van zijn troepen, waar hij alle gelederen door zijn tegenwoordigheid aanvuurt. Hij is afkerig van vertoon en houdt ervan rustig en onopgemerkt zijn gang te gaan. Hij draagt te velde een doodeenvoudig blauw uniform, zonder enig teken, dat zijn hoge positie aanduidt. Hij is geenszins een "chocolade soldaat", hij heeft nachten doorgebracht in het bivak, te midden van zijn dappere soldaten. Gewoonlijk maakt hij om zich te verplaatsen gebruik van een auto, bestuurd door een soldaat en met een officier als enig gezelschap. Gedurende de gevechten bij Diest en Halen is koning Albert naar het front van zijn leger gegaan tot op een punt, waar de nabijheid van de vijand nodig maakte, dat hij zijn auto verliet. volgens de correspondent van het Engelse blad komt het vaak genoeg voor, dat de koning zich te midden van zijn soldaten bevindt zonder dat deze en zelfs ook officieren in de lange, blonde man met het lorgnet en het bestofte uniform hun vorst herkennen. Zo wilde hij donderdag een hospitaal binnengaan, maar de schildwacht, die de rang van de onbekende bezoeker niet thuis kon brengen, vroeg hem of hij een pas had. Een pas heb ik niet, antwoordde de bezoeker kalm, maar ik ben de koning, misschien wil je me dus wel toestaan binnen te gaan. De schildwacht lachte

ongelovig, zodat de krachtige tussenkomst van een adjudant nodig was om zijne majesteit toegang te verschaffen. Het spreekt vanzelf, dat er over dit avontuur van de koning veel gesproken is en de soldaten kijken nu goed uit of ze hem ook ergens herkennen kunnen. De correspondent van het Engelse blad, aan wiens via Brussel verzonden mededeling wij het bovenstaande ontlenu, zag koning Albert donderdag ergens aan de weg een boterham zitten eten, waarbij hij water dronk uit een soldatenfles. De koning, het is hiervoor reeds gezegd, verplaatst zich door de Belgische legerkampen en stellingen zonder enige escorte. Wanneer zijn auto aangehouden wordt, laat de koning zijn pas van het ministerie van oorlog zien, waarop zijn volledige naam en zijn geboorteplaats staan en dan zijn beroep: koning der Belgen.

17 augustus 1914

De arbeid der oorlogscorrespondenten wordt hier zo goed als onmogelijk gemaakt. Men houdt ze op grote afstand van het front, waarvan trouwens niemand weet waar het zich voor het ogenblik bevindt. Deze maatregel wordt gewettigd door de Duitse bekentenis dat de mededeelzaamheid der Engelse pers in 1870 de nederlaag van Frankrijk heeft helpen bewerken.

Brussel, 16 augustus. De nacht is kalm voorbijgegaan. In de omtrek van Tienen (Tirlemont) trekken de Duitsers hun troepen samen op Herk, om hun krachten te herstellen.

Het gevecht bij Halen.

Londen, 15 augustus. De Daily News heeft een telegram uit Brussel ontvangen van zijn correspondent, Philip, die zaterdag het slagveld van Halen heeft bezocht. Hij vond daar een terrein ter lengte van 100 m, waar de grond omgewoeld was. Het is het graf, waarin de

lijken van 1200 Duitsers zijn begraven, die in het gevecht van woensdag waren gesneuveld.

Ook elders op het slagveld vindt men overal graven, sommige van Belgen, andere van Duitsers, weer andere van paarden. Toen ik het slagveld bereikte, vervolgt de correspondent, waren de boeren nog bezig de graven met aarde af te dekken. Twee volle dagen lang waren zij daarmee bezig geweest. Ze waren er ellendig onder.

Op dit slagveld stond het koren rijp om geoogst te worden, maar slechts weinig ervan zal worden binnengehaald. Donkere plekken in de bietenvelden zijn gedrenkt met het bloed van mensen of paarden.

De Belgische troepen trekken zelfs terug over de spoorweg en door enige open velden naar het bos, dat ongeveer anderhalve mijl verder ligt. Daar brachten zij geschut in positie en bestormden het dorp.

De muren der huizen zijn doorzeefd met kogelgaten en de ruiten zijn alle vernield. De kerktoren is half zonder dak: het werk van een kanonskogel. De klok is van zijn plaats gerukt.

De Belgen schoten goed, en in weinig tijd dwongen zij de Duitsers tot de keus aan te vallen of terug te trekken. De Duitsers besloten tot het laatste en moesten zich nu op open terrein begeven en daarbij een brug overtrekken.

Dit laatste moest in gesloten colonne geschieden. De machinegeweren der Belgen, die in het geboomte verdeckt opgesteld waren, maaiden de Duitsers neer als de sikkel het koren. Uit de helmen en lansen, die op de grond verspreid lagen bleek, dat de Duitsers moedige aanvallen hadden gedaan tot vlakbij de

loopgraven der Belgen in het bietenveld en tot bij de Belgische kanonnen.

Op de linkerflank der Duitsers waren de machinegeweren der Belgen opgesteld achter of in huizen vlakbij het dorp. Vijf van die huizen zijn tot de grond afgebrand; twee andere, iets verder weg, liggen geheel in puin en zijn ook verbrand. In een stal zat een boer te schreien bij de lijken van zijn koeien.

Het schieten van de Duitsers schijnt niet goed genoeg te zijn gericht geweest, om de opmars van hun infanterie te dekken.

Tegen de middag trokken de Duitsers zich achter het dorp terug, waar zij nog liggen. De Belgen liggen in hun stelling te wachten op een nieuwe poging der Duitsers om door te breken.

Brussel, 16 augustus. Ik ben vandaag tot Halen bij Hasselt geweest; de Duitsers die tot Diest waren geweest, hadden zich na grote verliezen tot achter Halen teruggetrokken, na op dat dorpje enkele schoten gelost te hebben.

18 augustus 1914

Het échec der Duitse ruitery bij Halen heeft haar wat voorzichtiger gemaakt. Gisteren (zondag) opereerde zij zeer behoedzaam en trok terug, zonder een ernstige strijd aangebonden te hebben.

Alle Duitse troepen, die tegen ons front zijn samengetrokken, hebben trouwens een verdedigende houding aangenomen en werpen vooral versterkingen op.

De dag van heden is verlopen zonder gevecht of enig treffen.

Berlijn, 17 augustus. Volgens de Correspondenz Norden verklaart de Duitse generale staf dat de gevechten aan de Othaine en bij Tongeren en Diest, die in de Franse pers als overwinningen zijn voorgesteld, slechts onbeduidende voorpostengevechten zijn geweest, die onbeslist gebleven zijn.

Brussel, 17 augustus. Koning Albert, overwegende dat bij besluit van de president der Franse republiek aan de gezinnen van in Frankrijk gevestigde Belgische dienstplichtigen dezelfde steun is toegekend als aan de gezinnen van Franse militairen, heeft een besluit getekend, waarbij alle gezinnen van in België wonende Franse dienstplichtigen hetzelfde voorrecht wordt toegekend. Zij zullen daartoe aangifte moeten doen bij de burgemeesters.

Brussel, 17 augustus. In overleg met de militaire overheden zullen geen vertegenwoordigers van dagbladen meer toegelaten worden tot het front, teneinde alle inlichtingen te vermijden, waarvan de vijand voordeel zou kunnen trekken. Later zullen zij de legers te velde kunnen volgen.

Op verzoek van de directeuren der Belgische bladen, die zich formeel hebben verbonden niets te zullen publiceren zonder toestemming van de militaire autoriteiten, veroorlooft de minister van oorlog de uitgifte van twee edities per dag van elke krant, verschijnende op uren, welke door de directeuren zelf mogen worden vastgesteld.

In Engelse bladen vinden wij de vertaling van een brief, die de Belgen bij een krijgsgevangen Duitse officier (wiens weinig Duits klinkende naam als Ernest Smith wordt opgegeven), zouden hebben gevonden. Hij schrijft (de brief is aan zijn vrouw gericht) over het gevecht bij Halen ondermeer:

“De vijand heeft het dorp Halen, door onze troepen bezet, heroverd en wij hebben de grootste moeite gehad, weg te komen. Overal om ons heen sprongen de granaten en de terugtocht werd zeer bemoeilijkt door het wilde voortrennen van paarden, die zich hadden losgerukt. Over de sterkte van de vijand moet (vervolgens een naam die niet te ontcijferen was) ons verkeerd hebben ingelicht.”

En verder:

“Wij rukten op, of het keizerlijke manoeuvres gold en niet een oorlog. Dat heeft heel wat mensenlevens gekost en zal nog veel meer kosten. Als hetgeen mij wordt verteld waar is, hebben we ook een 12 kanonnen moeten achterlaten, omdat de bespanningen waren gedood.

“Het Belgische leger is ongetwijfeld veel beter dan wij gedacht hadden.”

Brussel, 18 augustus. De Dernière Heure meldt (zonder opgave van datum), dat een Duitse patrouille ruitery, bestaande uit huzaren, dragonders en uhlanen, ten getale van 30, en behorende tot de cavalerie, die de omtrek van Tessenderlo bezet houdt, tegen 3 uur 30 in de namiddag bij Diest verscheen. De Duitsers werden op gewerschoten onthaald door onze troepen, die twee huzaren in het zand deden bijten, terwijl de overigen op de vlucht sloegen.

Volgens hetzelfde blad hebben in Belgisch Limburg gevechten plaats gehad tussen verkennende Duitse en Belgische infanteristen. De Belgen zijn overal meester van het terrein gebleven.

Antwerpen, 18 augustus. Een officieel bericht van gisterenavond 11 uur behelst, dat Duitse cavaleriepatrouilles rond Geel en Mol (in de

streek tussen Diest en Turnhout gelegen) zijn gesignaleerd. Kalmte wordt aanbevolen.

Toen de correspondent in het dorpje Zelk (tussen Diest en Halen) kwam, waar de Duitse ruiters een vermetele aanval had uitgevoerd, ontwaarde hij het schokkende schouwspel van ettelijke paardenlijken. Juist werden de laatste Duitse gesneuvelden bijeengebracht.

Na de slag waren de lijken van mensen en dieren op de weg op hopen gestapeld.

Alle nog bruikbare uitrustingsstukken waren afgenomen. De lijken werden, in onderkleden, in een ondiep graf gelegd; de kuil van de paarden was nog ondieper. Op de lijken kwam ongebluste kalk.

Brussel, 18 augustus. De commissie, die de opdracht heeft feiten te verzamelen, strijdig met de oorlogswetten, en waarvan de minister van justitie voorzitter is, heeft, naar zij nader aangeeft, opnieuw bewijzen in handen gekregen van verschillende, door de Duitsers gepleegde, gruwelen.

Uit Ottignies wordt gemeld, dat geen enkele vijandelijke troepenmacht in de omgeving van Landen is gezien. Te Landen is geen enkele Duitser. De Duitse cavalerie is gelegerd tussen Attenhoven en Helm. Uit Gembloux wordt gemeld, dat ook geen vijand is waargenomen.

19 augustus 1914

Brussel, 18 augustus. De Indépendance geeft van de toestand de volgende samenvatting, die wellicht een vingerwijzing kan zijn voor wat komen moet.

De gevechten, die in de laatste dagen hebben plaats gevonden, zijn op zichzelf staande ontmoetingen met min of meer belangrijke vooruitgeschoven Duitse afdelingen. Deze afdelingen waren in verbinding met de hoofdmacht der vijandelijke ruitery. Zij dwalen hier en daar rond, zoeken op ons gehele front het terrein te verkennen en zich op de hoogte te stellen van onze middelen van verdediging achter onze voorpostenlijn. Van groot belang zijn deze bewegingen niet, daar elke tegenaanval ze verijdt. Dit is gebeurd met een Duitse cavalerie-afdeling die zondag in zuidoostelijk Brabant werd verstrooid. Het gevecht bij Dinant, waar de Fransen de Duitse aanvallers krachtig terugwierpen was veel ernstiger en van dezelfde aard als de overwinning, die de Belgen donderdag bij Halen en Diest behaalden.

Maastricht. Er schijnt in de buurt van Riemst een hevig gevecht te hebben plaats gehad. Een zwaargewond Duits soldaat is hier van daar binnengebracht.

Brussel, 18 augustus. De Patriote meldt dat hedenochtend te Leuven drie spionnen terechtgesteld zijn, een Duitser en twee Belgen. Volgens het zelfde blad zou de Duitse kroonprins de gewonden te Herk hebben bezocht, en zouden vliegtoestellen, waarvan de nationaliteit niet viel vast te stellen, boven het koninklijk paleis te Laken hebben gevlogen.

De gevechten bij Halen.

Een ooggetuige van de gevechten bij Halen van verleden woensdag schreef daarover in het Handelsblad van Antwerpen onder meer:

De dag is warm geweest. De Duitse legermachten, die in de omtrek van Visé de Maas overtrokken, hebben gepoogd Brussel te bereiken. Ze hebben onze liniën op twee punten aangetast.

In de nabijheid van Diest konden wij het gevecht volgen. Van 's morgens liet zich reeds het kanon horen, de manschappen der genie, die gelast waren de brug over de Gete te doen springen, hadden maar juist de tijd om hun werk te verrichten, toen de eerste vijandelijke ruiters reeds kwamen aansnellen.

Onze voetgangers en onze artilleristen in voldoende getal, kwamen toen in de dans om de vijand te weerhouden. Onze kanonnen, in goede posities opgesteld, veroorzaken de vijand ernstige verliezen, en deze stelt nu ook zijn batterijen op.

Plotseling ziet men, te midden van een kanonnade de Mecklenburgse dragonders opdagen, maar in tamelijk mager getal ten gevolge van de verliezen van de vorige dagen.

In grote galop stormen ze vooruit in de richting de stad, maar zij stoten op een barricade van karren en wagens, waarachter onze voetgangers, een honderd in getal, hen opvangen.

Met het pistool vurend snellen de ruiters voort, maar onze mannen maken onder hen een schrikkelijke slachting, en geen enkele dragonder vindt zijn heil in de vlucht.

De gelukkigsten waren die welke zich overgaven; vier officieren. De anderen bleven tot de laatste man dood!!

De strijd bij Halen is eigenlijk geen voorpostengevecht geweest, doch, aldus dezelfde ooggetuige, een aanslag op Brussel, waaraan niet minder dan 5000 man, waarvan de helft ruitery met mitrailleurs en de helft infanterie en licht geschut, hebben deelgenomen.

Terwijl dit gevecht noordelijk geleverd werd, was een gelijke aanval meer zuidwaarts te Eghezée beraamd.

Ook deze is, naar onze lezers weten, afgeslagen.

Maastricht, 19 augustus. Gisterenavond zijn Duitse troepen Eben en Kanne (op Belgisch gebied, ten zuiden van Maastricht) voorbijgetrokken. Ze hebben overal eten gevraagd en mevrouw Postwick, vrouw van de burgemeester van Kanne, en Advocaat Dirckx, uit Roclenge, te Kanne gelogeerd, doodgeschoten. Massa's vluchtelingen uit Kanne en uit Tongeren trekken de stad binnen.

Londen, 19 augustus. De Times-correspondent in Brussel klaagt over de grote moeilijkheden, waarmee de oorlogscorrespondenten in België thans te kampen hebben. Die waren toch al groot, maar door het bevel der Franse en Belgische legerautoriteiten om geen Engelse oorlogscorrespondenten meer bij de troepen toe te laten, is het werk nog veel moeilijker geworden. De correspondent geeft staaltjes van de thans ondervonden moeilijkheden.

Te Leopoldsburg bij Beverlo (ten noordwesten van Hasselt) in Belgisch Limburg zouden 2000 uhlanen maandag zijn binnengevallen en onder andere het Hotel d'Or verwoest hebben, het lokaal der burgerwacht. Een 60 -jarige ontsnapte ternauwernood aan de kogel. De inwoners hebben tijdig gezorgd, dat alle oogsten weggevoerd en alle landbouwtuigen ontredder waren. Zelfs hadden zij de voorraad stro, die ze niet meenemen konden, verbrand.

Het slagveld bij Halen.

In de Nieuwe Gazet vinden wij de volgende beschrijving van het slagveld bij Halen:

Het slagveld van Halen leverde donderdag een akelig en gruwelijk schouwspel op. Aan de inkom van de gemeente Webbekom was nog een barricade opgeworpen, die bewaakt werd door luitenant du Bus, van het 2e gidsen, en enige ruiters. Voor die barricade lag een hoge stapel rompen van gedode Duitse paarden, en rondom was het bloed in brede plassen verspreid. Een dikke zwerm vliegen en insecten was op het bloed en de paardenrompen neergestreken. Wat verder, in het veld, waren enige landbouwers bezig met een grote kuil te delven. Rondom lag het veld bezaaid met lijken van Duitse soldaten en rompen van doodgeschoten paarden. Meer dan 120 Duitsers hadden daar onze troepen aangevallen. Meer dan 50 bleven dood op het slagveld, waar de landbouwers nu bezig waren hun graf te delven. Onder die doden lagen er 15 officieren. De doden waren deerlijk gesteld. De enen hadden de borst of de buik opengereten door een lanssteek of een bajonetstoot; de anderen was het hoofd vermorzeld door een houwtser of door mauserkogels, enzovoort. De aangezichten waren verwrongen, de ledematen krampachtig ineengesrokken, en de mond stond ver open, alsof hij pas de laatste kreet geslaakt had. De grond was doorweekt van het bloed. De huizen in de omtrek waren verlaten, verwoest en vernietigd. Het was al dood en verwoesting wat men te zien kreeg. Verderop naar Halen was het hetzelfde schouwspel van dood en vernieling. In de grachten langs de baan lagen lijken van Duitse soldaten en paardenrompen. Het water, dat in de grachten stond, was rood geverfd van het bloed. In de groeven vond men ook Duitse granaten, die niet ontploft zijn. Hier lag een paard met de vier poten in de lucht en daaronder het lijk van een officier; daar was een jonge soldaat uitgestrekt, de handen gekruist op de borst, waaruit een brede streep bloed vloeide en verder nog ontwaarde men het ene lijk nevens het andere en overal bloed !

Schrikwekkende worstelingen moeten daar plaats gegrepen hebben. De Duitsers werden met ganse rijen weggemaaid en liggen langs beide kanten van de steenweg opgehoopt.

Langs alle kanten ziet men in het veld platgebrande hoeven. Op de baan zelf kan men uiterst moeilijk vooruit, daar zij vol dode paarden ligt. De soldaten hebben zich zelfs tijdens het gevecht achter de lijkenhopen als achter barricaden verschanst. De Belgische slachtoffers heeft men onmiddellijk begraven.

De vijanden, vooral de uhlanen, schijnen erg van de hitte te lijden, zij werpen hun hoofddeksels weg om gewinder te kunnen rijden en vechten.

Te Halen heeft men Duitse lijken in diepe kuilen langs beide kanten van de baan begraven.

Hetzelfde Belgisch blad geeft een uitvoerig relaas van de slag zelf, waaraan wij het volgende ontlenen:

Woensdagmorgen al heel vroeg vergaderden de Duitsers tussen Hasselt en Sint-Truiden, waarna zij Langs Stevoort en West-Herk naar Diest oprukten. Hun troepen begaven zich naar verscheidene punten op de steenweg van Sint-Truiden naar West-Herk. Tezeldertijd trokken zij vooruit op de steenweg van Sint-Truiden naar Tienen. De linkervleugel hield zich te Ormaal-Gussenhoven, terwijl de rechternleugel de steenweg van Hasselt naar Diest optrok.

De Belgische staf was goed ingelicht over deze troepenbeweging; hij deed onze troepen uiterst gunstige stellingen bezetten en liet vervolgens de vijandelijke troepen naderen. Het dient gezegd te worden dat de streek doorkruist is door drie bijrivieren van de

Demer; de Herk, de Gete en de Velpe. Om Diest te bereiken moest de vijand te Halen de Gete over. Het is voor deze gemeente dat de Belgen post vatten; want de Duitse troepen moesten er onvermijdelijk voorbijkomen. De afdelingen ten zuiden moesten te Kortenaken de Velpe over. De gemeente Kortenaken werd dan ook bewaakt. Onze troepen wierpen overal barricaden op en groeven loopgraven. Mitrailleurs en geweren waren gereed om de tegenstrever op het gepaste ogenblik te ontvangen.

Rond 11 uur verscheen de vijand op de weg van Stevoort naar Halen en werden tussen de verkenners de eerste geweerschoten gelost. Onze troepen lieten de vijand langzaam vooruit komen en schoten er dan duchtig op los. Langs beide kanten trad weldra de artillerie in werking.

De Duitse had weinig uitwerking, doch de onze schoot juist en richtte op 2000 m verwoestingen aan in de Duitse rangen.

De Pruisen trokken niettemin maar immer voort naar Halen en Kortenaken. Rond 2 uur was het gevecht buitengewoon hevig. De Duitse mitrailleurs knetterden onophoudelijk. Een ogenblik kreeg men een gevecht van man tegen man. Onze ruitery chargeerde de Duitse. De toestand van het terrein liet niet toe de legers te ontplooien en het was met kleine groepjes dat men op de velden chargeerde. De streek is doorsneden door hagen en heuveltjes. Onze soldaten hebben het bewijs geleverd van een ongelooflijke heldenmoed.

De tijd ging intussen voorbij en de Duitse troepen kwamen maar niet vooruit. Zij verwaarloosden zich voldoende te dekken en offerden vele manschappen op. Zij gebruikten de brutale tactiek

van het getal en vervingen de gevallen mannen maar gedurig door verse.

Dan volgde een verschrikkelijke aanval. De Duitse ruitserij rukte op tegen de barricaden en poogde ze met geweld in te nemen. Het lukte echter niet. Onze troepen maaiden maar voortdurend in hun rangen.

Wat de moeilijkheden waarmee de Duitsers te kampen hadden, nog vermeerderde, was dat zij zich in enge rangen voor de geweren en mitrailleurs moesten aanbieden. Al de bruggen der Gete en der Velpen waren vernietigd, behalve twee smalle, en het is langs die smalle dat de vijand vooruit moest. De aanval der bruggen was even wild en woest als de bestorming der barricaden. Men zag de officieren, hun manschappen dwingen zich voor het vuur van ons geschut aan te bieden. De lijken bedekten de bruggen en niettemin snelden de Duitsers maar immer toe.

Op zeker ogenblik had een echte slachterij plaats. Een lange kolom ruitserij kwam de steenweg van Herk naar Halen afgestormd en bood zich aan voor onze mitrailleurs. Mannen en paarden vielen als vliegen tot men eindelijk aan de weinige overblijvenden bevel gaf achteruit trekken.

Te Kortenaken was het bijna hetzelfde spel als te Halen. Op zeker ogenblik bestond er echter vrees dat de Belgen zouden overrompeld worden. Doch de luitenant van Dooren kwam weldra ter plaatse en dreef de aanvallers vooruit. De luitenant van Dooren, die gelast was de stad Diest te verdedigen, beschikte over geen enkele soldaat meer. Hij deed een oproep tot de vrijwillige pompiers van Diest, die als één man met hem meetrokken. Onderweg vergaderde hij nog enige soldaten en eindelijk kwam hij

aan het hoofd van een kleine troep bij de Zelk toe. Het gevecht woedde in volle hevigheid. De luitenant van Dooren kroop vooruit tot op een driehonderdtal meters van een vijandelijke batterij en schoot de aanvoerder ervan dood.

Het paard van de Duitse officier liep weg en kwam, als bij wonder, in de richting van de Belgische luitenant. Deze wipte er op en reed 100 m ver. Het paard werd dan onder hem gedood. Hij bereikte terug zijn manschappen, die beschoten werden en zich met hem in een gracht moesten verbergen. Zij schoten van daar op de kanonnières en doodden er verscheidene. De batterij trok zich dan terug.

Om 6 uur 's avonds was de Duitse nederlaag volledig. De aanval werd gestaakt en wat van de Duitsers nog overbleef, vluchtte weg naar Tongeren.

Men schat dat de Duitsers te Halen rond de 3000 doden en gekwetsten gelaten hebben. De grond was er als met lijken bezaaid. Wat de Belgen betrof, dezen hebben betrekkelijk weinig doden, doch vrij veel gekwetsten.

Zondagavond zijn de eerste gekwetsten te Brussel in het tot Rode Kruishospitaal ingericht koninklijk paleis aangebracht. Het waren er 14, aan wie door de schildwacht bij hun aankomst militaire eer bewezen werd. Koningin Elizabeth der Belgen wachtte met de geneeskundige staf van het hospitaal de gewonden af en zij stond de doktoren bij in het verlenen van de eerste hulp. Maandagochtend in de vroege is de koningin de 14 gekwetsten, allen Belgen, komen opzoeken. Zij had bloemen meegebracht voor de ziekenzalen en met elk der gewonde soldaten sprak zij op de haar eigen innemend eenvoudige wijze.

20 augustus 1914

De Belgische regering heeft maatregelen genomen om machtiging te verlenen tot de uitgifte van voorlopige verblijfpassen aan verschillende categorieën van Duitse onderdanen, die verblijf houden in bepaalde delen van België.

Deze tijdelijke verblijfpassen (permis de séjour) zijn geldig tot 1 september 1914, maar kunnen verlengd worden en zullen worden uitgereikt door de burgemeester der woonplaats van de Duitse onderdaan en zijn alleen geldig voor die gemeente.

De verblijfpassen zullen slechts worden uitgereikt:

1, aan te goeder naam bekend staande Duitsers, die hun land hebben verlaten zonder de bedoeling er weer terug te keren;

2, aan de Duitsers, die gehuwd zijn met Belgische vrouwen of die in België geboren kinderen hebben;

3, aan religieuzen van Duitse nationaliteit, behorende tot een in België gevestigde orde, mits zij een zekere tijd in het land verblijf hebben gehouden en sedert hun komst zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters;

4, aan gezelschapsdames, gouvernantes, vrouwelijke bedienden van te goeder naam bekende meesters, als zij zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Duitsers, die behoren tot een van deze categorieën, moeten zich rechtstreeks wenden tot de burgemeester van de Belgische plaats, waar ze woonplaats hebben. Na aldus een verblijfpas te hebben gekregen, zullen zij goed doen met een pas (laisser-passer) aan te

vragen aan de militaire gouverneur der provincie, door welke zijn in België willen terugkeren.

21 augustus 1914

Maastricht, 20 augustus tussen Riemst en Tongeren zijn nog steeds grote Duitse troepenmassa's opeengehoopt, hoofdzakelijk infanterie. Duitse officieren delen mee dat Brussel door Duitse voorposten zou zijn bezet. In Riemst worden 's nachts bewoners in schuren door militairen bewaakt uit vrees en voorzorgsmaatregel dat de bewoners op militairen zouden schieten. De burgemeester en de pastoor zijn als gijzelaars opgesloten.

Leden van de Duitse legatie zijn hier hedenmiddag aangekomen en hebben geconfereerd met de Duitse vice-consul Haex. Hun komst staat in verband met het bezoek aan de hospitalen, waar Duitse soldaten worden verpleegd.

Maastricht, 20 augustus. Een gedeelte der vluchtelingen uit Visé en Kanne, hier in de kweekschool voor onderwijzers verpleegd, zijn naar de kloosters bij Ophoven, Cadier en Heer zowel als naar het opvoedingsgesticht te Heer overgebracht en zullen daar verder worden verzorgd. De echtgenote van de burgemeester van Kanne mevrouw Poswick en de advocaat Dierckx, die, men weet niet om welke redenen door de Duitsers zijn doodgeschoten, zijn hier hedenochtend voorlopig bijgezet. Een uit Tongeren afkomstige vluchteling wist met stelligheid mede te delen dat tien Duitse soldaten daar door de krijgsraad gevonnist en gefusilleerd zijn wegens de moord op beide ongelukkigen. De burgemeester en de pastoor van Kanne, die door de Duitsers werden gezocht, hebben zich op Nederlands gebied in veiligheid weten te brengen.

Men meldt ons uit Maastricht op 19 augustus:

Nog schijnt de maat niet vol. Hedenmorgen waren het weer vluchtelingen uit het naburige dorpje Kanne en het verderaf gelegen stadje Tongeren, die bij honderden de stad binnentrokken. Men heeft reeds gelezen, welk droevig toneel zich in de woning van de burgemeester van Kanne, de heer Postwick, had afgespeeld. En dat de mensen de schrik om het hart sloeg ! Wie zal het hen kwalijk nemen. Vrouwen uit Tongeren verzekerden mij, onder tranen, dat men hen weggejaagd had en dat ze, gevolgd door Duitse soldaten met de bajonetten vooruit, gedurende 2 uur hadden moeten lopen met de handen in de hoogte, tot dicht bij de Nederlandse grens. Ongeveer 700 hebben om 12 uur op de grote speelplaats van de rijkskweekschool gemiddagmaald. In minder dan een half uur tijd waren allen verzadigd, dank aan de zorg van al de dames en heren, die hun medewerking verleenden.

Een inwoner uit Tongeren heeft te Antwerpen verteld, dat al zijn stadgenoten naar Nederland gevlucht zijn.

22 augustus 1914

Een protest van België.

Door bemiddeling van een neutrale mogendheid heeft de Belgische regering het volgende protest tot de Duitse regering gericht:

“België, dat de vrede wilde, is genoodzaakt door Duitsland de wapenen op te nemen en een wettige verdediging te stellen tegenover een aanval, die niets rechtvaardigt, en die strijdig is met de ernstige overeenkomsten der traktaten.

Het stelt er zijn eer in, de strijd loyaal te voeren en alle regelen der wetten en gebruiken van de oorlog in acht te nemen.

Sedert het binnentrekken der Duitse troepen op zijn grondgebied heeft zijn regering in alle gemeenten doen publiceren en zijn bladen hebben elke dag herhaald de bepalingen die aan de burgers niet-combattanten verbieden, oorlogsdaden te verrichten tegenover de troepen en de militairen, die het land overweldigen.

De inlichtingen, waarop de Duitse regering zich thans gelooft te kunnen beroepen om te beweren dat de Belgische bevolking het volkenrecht overtreedt en niet de minste achting waardig is, berusten stellig op dwaling.

De regering protesteert zo krachtig mogelijk tegen de juistheid der geuite beweringen en tegen de schandelijke bedreigingen met weerwraak.

Indien het een of andere feit, strijdig met de wetten van de oorlog later mocht worden vastgesteld, zou er gelegenheid bestaan het juist te waarderen, rekening te houden met de begrijpelijke opwinding, die de wreedheden, door de Duitse soldaten bedreven, onder het Belgische volk, een door en door eerlijk volk, energiek in de verdediging van zijn rechten en in zijn eerbied voor de menselijkheid, uitlokken.

Lang zou reeds de lijst zijn van die gruwelen, indien wij haar thans moesten publiceren.

Gehele streken zijn verwoest en afschuwelijke feiten zijn in de dorpen van België bedreven.

Een comité, gevestigd aan het departement van justitie te Brussel, stelt de catalogus van die gruwelen met een nauwgezette onpartijdigheid vast.

Ziehier, bij wijze van voorbeeld, enige feiten, die de gemoedstoestand en de wijze van optreden van verschillende Duitse troepen schetsen.

In de nacht van maandag 10 op dinsdag 11 augustus zijn de uhlanen in grote getale te Velm gekomen, waar de bewoners sliepen. Zonder enige uittarting schoten de Duitsers in het huis van de heer Deglime-Gevers, drongen er vervolgens in door, terwijl zij het huisraad stuk sloegen en het geld stalen. Zij staken de schuur in brand, waarbij de oogst, de landbouwgereedschappen, zes ossen en het gevogelte verbrandden. Zij brachten de vrouw halfnaakt op een halve mijl afstand van het huis, waarna zij op haar schoten zonder haar te raken. De echtgenoot voerden zij mee in een andere richting, vuurden ook op hem en doorschoten hem met drie kogels. Hij is stervend.

Dezelfde uhlanen hebben evenzo het huis van de spoorwachter geplunderd en verbrand.

Uit Tongeren.

Men meldt ons uit Breda:

Enige vluchtelingen uit Tongeren hebben mij over hun wedervaren het volgende meegedeeld:

De Duitsers te Tongeren hebben de bewoners vrij goed behandeld. Ze waren ingekwartierd bij de burgers en betaalden alles wat ze nodig hadden gedeeltelijk in marken, gedeeltelijk in papieren bons, welke na de oorlog ingewisseld zouden worden.

Zelfs hadden de Duitsers met de mensen, bij wie ze ingekwartierd waren, een soort vriendschap gesloten en lieten de kinderen op hun

knieën paardje rijden. De wapenen waren de burgers bij hun komst ontnomen en overal was huiszoeking gedaan, of er nog geweren of revolvers verborgen waren.

Gedurende hun verblijf waren talrijke schermutselingen met de Belgische voorposten gehouden. Meestentijds verloren de Duitsers het en trokken dan naar Tongeren terug. Zondagochtend waren er een 800 uhlanen uitgerukt. Een uur later keerde er de helft van terug, vluchtende. De rest was weggemaaid door twee Belgische mitrailleurs, die bij een brug verdekt opgesteld stonden. Maandagavond hoorde men plotseling in de stad zelf enige geweschoten. De burgers, die in de mening verkeerden, dat de Belgische soldaten de Duitsers aanvielen en probeerden te verjagen, verscholen zich in de kelders. Een uur later werd echter op de deur geklopt en geëist, dat zij naar buiten zouden komen. Er werd beweerd dat de burgers enige Duitse artilleristen hadden doodgeschoten en een officier verwond. Drie geestelijken werden weggevoerd, verdacht dat zij van de toren van de kerk met revolvers geschoten zouden hebben.

Volgens de burgers echter hadden de soldaten in een herberg tijdens een twist op elkaar geschoten en daarbij een officier geraakt. Om hun schuld te verbergen, hadden ze de burgers ervan beticht.

Een tiental mannen werd uit de groep mensen, waarbij mijn zegsman en zijn familie was, aangewezen als schuldig en zonder verdere ondervraging tegen de muur geplaatst en gefusilleerd. De anderen moesten met de handen in de hoogte ruim een uur blijven wachten en werden meermalen aan den lijve gevisiteerd.

Het was intussen 10 uur geworden. Toen werd hun bevolen dat zij de stad moesten verlaten en werd hun aangewezen, welke weg ze gaan moesten.

Tongeren zou voor straf en om de dood der Duitsers te wreken in brand gestoken worden. Enige vrouwen mochten door soldaten begeleid, het dierbaarste wat ze hadden uit de huizen halen. Meermalen, verzekerde mijn zegsman, is hen dit later ontnomen. Vervolgens werden ze verschillende kanten uitgejaagd.

Onze Belg, die eigenlijk te Brugge thuis behoorde en in Tongeren bij zijn familie op vakantie was, moest met zijn moeder, een oud mens van in de zeventig, een getrouwde zuster en twee kinderen de richting van Maastricht uit.

Door Duitse soldaten werden ze ongeveer 15 km ver begeleid en telkens dreigde men hen te zullen doodschieten. Steeds moesten ze gaan met de armen in de hoogte.

De meesten werd het geld en de enkele sieraden, die ze bij zich hadden, afgenomen.

Stond Tongeren in brand, toen u vertrekken moest? Vroegen wij. Talrijke woningen brandden reeds, en toen we een uur gelopen hadden, gebod onze begeleider ons om te kijken en zagen we een groot deel van Tongeren in brand staan. Voertuigen om de zwakken te vervoeren, waren er niet. Een vrouw wier man juist gefusilleerd was, moest in een half verbrande hoeve achterblijven. Zij verkeerde in barensnood. Haar vier kinderen stonden bij haar te schreien.

Almaar voort moest men, Duitsers met opgeheven revolvers achter hen. Eindelijk liet men hen alleen en ze rustten wat uit in een veld. Dinsdagmiddag om 12 uur bereikten ze de Nederlandse grens en

eindelijk Maastricht. Meermalen waren ze onderweg door Duitse soldaten bedreigd. Van anderen ontvingen ze echter wat eten en die hadden deernis met hun lot. Te Maastricht werden zij liefderijk ontvangen en van voedsel voorzien. Daar zij geld bij zich hadden verborgen konden ze hun plan volvoeren; ze wilden namelijk nog gisteravond naar Vlissingen gaan, vandaar oversteken naar Breskens en zodoende naar Brugge komen.

Met tranen in de ogen spraken ze van het goede dat ze van de Nederlanders ondervonden hadden.

Men meldt ons uit Maastricht:

Nog altijd is men hier onder de indruk van het gebeurde in Kanne, waar, zoals men weet, onder andere de vrouw van de burgemeester is neergeschoten. Naar mij uit goede bron wordt medegedeeld, is er bij het Duitse Kriegsgericht melding van gemaakt en heeft men beloofd een onderzoek in te stellen.¹

In Maastricht zijn weer twee Duitse gewonden overleden. Dan worden op verzoek nog twee Duitsers gehaald uit Spauwen, die lijden aan blindedarmonsteking, terwijl ook op verzoek worden gehaald alle zieken uit het hospitaal te Visé, dat ontruimd moet worden. Deze zieken worden alle ondergebracht in de villa Vroenhof van de heer Franquinet, te Houtem.

Nog steeds komen er vluchtelingen aan; gisteravond uit Veldwezelt en Hautain St. Simeon en uit Tongeren. Uit de rijkskweekschool zijn er 200 vertrokken naar het gesticht Opveld en

---

¹ In een telegram uit Maastricht wordt thans bevestigd dat de schuldigen met de dood zijn gestraft. – Redactie.

200 naar het voogdijgesticht den Berg in Heer, waar voor allen gezorgd zal worden.

De Duitsers hebben hun bedreiging om het dorpje Kanne in brand te steken, niet volvoerd. Tenminste gisteravond laat was er dicht in de buurt niets van te bespeuren. Te Tongeren is het niet zo kalm verlopen. De stationschef, die gevlucht was, vertelde, dat er huizen in brand stonden. Vele van de uitgeweken vrouwen zijn, onder directie van mevrouw Straetmans, die katoen gekocht heeft, in een der lokalen van de Broederschool aan het naaien gezet en zijn bezig schorten te maken. Een aantal meisjes waren met bezem en gieter bezig de binnenplaats schoon te maken, terwijl ze ook voor het vaatwassen moeten zorgen. Het lijkt een grote kolonie, waar langzamerhand orde in begint te komen en waarin ieder zijn aangewezen werk krijgt.

Men schreef ons gisteren uit Maastricht:

in het Rode Kruishospitaal der Augustijnen, werden gisteravond binnengebracht twee Duitse militairen, de een met een gebroken voet, de ander met een gebroken arm. Ze zijn gehaald uit Bilzen. Bij het ontkleden vond men bij de ene een goedgaand klokje van biscuit, met achterop de naam van de winkel te Luik, waar het vandaan kwam en een fles champagne.

Uit Tongeren worden nog steeds zieke en oude mensen gehaald. Toch is daar de toestand niet zo erg als aanvankelijk gedacht werd. In de Maastrichter Straat zijn een achttal huizen verbrand, terwijl in bijna alle huizen ruiten stuk zijn. Ook op de weg naar Maastricht waren nogal verwoestingen aangericht.

De Duitsers hebben de opgebroken spoorlijn weer hersteld en ik hoor, dat de treinen weer langs Tongeren lopen.

Een vrouw, komende uit de buurt van het dorpje Veldwezelt, vertelde, dat er massa's Duitse soldaten lagen en doortrekken, maar dat er niets gebeurde. Ook door de dorpjes Emaal, Eben en Kanne trekken nog voortdurend Duitse troepen. Vele mannen zijn nog in het dorp gebleven en hebben de vrouwen en kinderen doen vertrekken.

23 augustus 1914

Duitse soldaten te Kanne en Roclenge.

We vernemen nadere bijzonderheden over de vermoording te Kanne van mevrouw Postwick, vrouw van de Belgische burgemeester van Kanne, en van de advocaat Dirckx uit Roclenge, waaromtrent een telegram uit Maastricht ons reeds heeft ingelicht.

Dronken Duitse soldaten kwamen 's avonds 9 uur aan de woning, waar mevrouw Postwick, haar man was elders, en de heer en mevrouw Dirckx bijeen waren, aankloppen. Daar hun naar hun zin niet spoedig genoeg werd opengedaan, geraakten zij, toch al door de drank verhit, zo buiten zichzelf, dat zij de heer Dirckx, die eindelijk opendeed, neerschoten en verder met de kolven van hun geweren bewerkten. Mevrouw Postwick, die kwam toegesneld, kreeg ook een kolfslag en werd zo met de bajonet doorstoken, dat haar gezicht onherkenbaar was. Mevrouw Dirckx kwam er met een schotwond af; de weduwe wacht nu te Maastricht haar bevalling af, Dirckx laat zes kinderen na.

Dat is in het kort de geschiedenis van de moordpartij, die temeer als een ontzetting over het gezin kwam, daar het huis slechts 4 m van de Nederlandse grens verwijderd stond en men op een bezoek van de Duitse soldaten eigenlijk niet gerekend had.

In geheel Roclenge schijnen de Duitsers de boel kort en klein geslagen te hebben. In de huizen ingekwartierd, waar op de deuren vooraf met krijt werd aangegeven, hoeveel mannen er in gehuisvest konden worden, hebben de soldaten de kelders aangesproken. Een pastoor met nog een inwoner werden in gijzeling gehouden en moesten meedrinken.

De soldaten, die zich aan de vermoording van mevrouw Postwick en de heer Dierckx hebben schuldig gemaakt, zouden de kogel gekregen hebben.

Kanne ligt ten zuiden van Maastricht, Roclenge 8 km van Kanne, aan de grote weg van Visé naar Tongeren.

Door het oorlogsterrein.

Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft ons:

Waar de Belgische posterijen en telegrafie mij gedurende de laatste week hebben laten werken voor hun prullenmand, zal het goed zijn, enkele feiten, die ik in de verduisterde brieven neerschreef, hier nog eens in onderling verband te herhalen. Want, daar het Belgische rijk op het ogenblik een groot slagveld is, heeft het verschillende dagen geduurd, voor ik "voeling" met de strijdende partijen kon krijgen, in die mate, dat ik tot op zekere hoogte de gang van zaken kon omvatten. En als ik nu even rustig nadenk over hetgeen ik gezien heb, dan kan ik me niet voorstellen dat het terrein van de grote strijd zich spoedig zal verplaatsen van Belgisch grondgebied. Ik geloof altijd nog dat reusachtige gevechten, misschien wel de beslissende gevechten, geleverd zullen worden in België en dat het Belgische leger daar een belangrijk werkzaam aandeel in zal hebben. Het gaat nog steeds niet aan bijzonderheden

mede te delen over de juiste plaatsing van de verschillende strijdmachten, voor zover nog niet bekend.

Maar, zoals ik reeds in mijn telegram zegde, het terugtrekken van het Belgische leger maakte op mij niet de indruk dat dit geschiedde omdat het verslagen was. En nu achteraf, wordt mijn mening zeer versterkt dat het terugtrekken tactiek inhoudt die bepaald is in overleg met de meehelpende mogelijkheden. Want reeds na de overwinningen van het Belgische leger bij Halen, begon een langzaam zich concentreren op de hoofdmacht, terwijl het zuidwaarts bij Tienen en Gembloux nergens tot vernietigend treffen kwam. En zonder dingen te verraden die nog geheim moeten blijven kan ik verklaren dat belangrijke Franse versterkingen op tijd aan het Belgische front hadden kunnen zijn als men tot het laatst toe stand had willen houden op de lijn Diest-Tienen-Namen. Doch voor het leveren van een grote slag achtte de Frans-Belgische partij het blijkbaar nog niet de geschikte tijd.

Wie als ik in het Duitse legerkamp geweest is, zal verbaasd hebben gestaan over de verbluffende voorbereiding.

Tot de laatste eetketel nieuw, de patroontassen, de uniformen, het leerwerk, alles nieuw. En een regelmatige orde heerste er, die ik eerder gezocht zou hebben in een manoeuvrekamp. Alles gaat systematisch naar de plannen, geleid door de flegmatieke officieren, die met het oogglas in het oog vechten.

Toen ik de legerkampen van de Fransen doortrok, had ik eigenlijk gedacht, na de onthullingen, dat er toch wel eens iets te ontdekken zou zijn dat niet in orde was. Dat dit in ieder geval zou zijn terug te vinden in min of meerdere verslagenheid van de soldaten. Maar ik was verbaasd daar dezelfde orde en regelmaat te treffen onder de

tienduizenden mannen. De aanvoer van levensmiddelen, enzovoort, was prachtig in orde, de soldaten waren opgewekt en vol vertrouwen en de officieren rustig-vriendelijk, maar stipt.

De pers werd in beide legerkampen welwillend ontvangen, doch steeds zonder verder praten terug- of doorgestuurd. Ondanks het feit, dat ik door de Franse troepen trok onder Engelse vlag en in gezelschap van drie Engelsen, werd daar evenzeer gehouden aan het consigne: geen pers bij het leger.

Toch heeft die Engelse vlag me veel voordeel bezorgd. Op 16 augustus stond ik op de Place Rogier voor de Gare du Nord met de vraag in me: Hoe zie ik nu wat? Hoe krijg ik nu enig idee van wat er in België gebeurt? Ik had al van verschillende collega's gehoord, dat ze nu eens hier, dan weer daar opgehouden en teruggestuurd werden.

Juist op dat ogenblik schoot me een auto voorbij, waar voorop de Union Jack wapperde en waar drie Engelsen inzaten met de banden om de arm door de Belgische regering verstrekt. Ik dacht: nu of nooit, hield de auto aan en deed de heren het voorstel vierde man te worden tegen betaling van een vierde der kosten. Natuurlijk na me gelegitimeerd te hebben. Mijn voorstel werd onmiddellijk aangenomen en de eerste tocht naar de noordflank van het Belgische leger begonnen. Ik had nog geen officiële pas, geen laissez-passer, maar door me steeds bezig te houden met een sigaret of mijn aantekeningen, haalden de drie er me elke keer weer doorheen. Bovendien was het enthousiasme groot onder de Belgen als mijn tochtgenoten zegden "Journalistes Anglais" te zijn. En waar is nu jullie leger? werd dan gevraagd. In de laatste dagen kwam er een meer spottend toontje in die vraag, werd er zelfs reeds gemompeld dat de Engelsen België in de steek zouden laten. Een

bewering die natuurlijk alle grond mist en eenvoudig hieruit voortkomt dat het Engelse leger zich tot dusver in de diepste geheimenis wist te hullen. Wie weet wie Lord Kitchener is zal ook daar niet verwonderd over zijn. Deze ijzeren soldaat heeft zelfs zozeer het geheimhouden gewild, dat op zijn verzoek de Engelse journalisten België moesten verlaten.

Ongelijk kan ik hem niet geven. Deze oorlog van vliegtuigen en draadloze telegrafie kan geen snel verbreide geruchten toestaan, die misschien soms niet de volkomen waarheid zouden inhouden. Ik heb in de laatste 14 dagen telkens weer gezien hoe geruchten zich verspreiden op een ongelooflijk snelle wijze en het gerucht dat de Duitsers door Hollands Limburg getrokken zouden zijn, was me het meest onaangenaam.

In de auto waarmee ik door het land trok, zaten onder andere mr. F. Danvers Yates, van de Warwick Bioscope, die overal waar hij kans zag zijn door samengeperste lucht gedreven bioscoop-apparaat liet draaien. Verder mr. Th. Grant, van de Daily Mirror. Ik heb hen beiden opnames zien doen, terwijl de Duitse kogels suizend langs hen heen kwamen. Dat waren altijd moeilijke ogenblikken voor me, want ik voelde dan de plicht op me rusten om de drie jongens weer in de auto te krijgen. Maar als er één in was, bleken de andere twee juist bezig weer ergens een mooie opname te doen; waren die twee weer naar de auto gehaald, dan bleek de derde in die tijd weer verdwenen om nog een kiek te maken. Kwam ik van mijn zoeken naar de derde terug, dan liet Yates zijn film weer aflopen op vooruitstormende soldaten, terwijl Grant een foto nam die tot titel zou hebben: "Cinema-man doet opnames in het gevecht", enzovoort.

Maar hun durf en hun vooraan moeten zijn, brachten me in vier dagen langs het gehele gevechtsfront, steeds juist tot langs de aanrukkende troepen. Er zat altijd weer even iets angstig in als we de laatste Belgische barricade passeerden en men ons daar zei: "U kunt passeren als U het wilt, maar de Duitsers zijn vanmorgen tot vlak in de buurt hier gezien." Dan tufte de wagen heel langzaam de verlaten weg op, terwijl wij aan elk huisje dat we ontmoetten, vroegen hoe ver de Duitsers konden zijn.

De meest zuidelijke tocht die we gemaakt hebben is tot bij Dinant geweest. In mijn brieven, die nooit België verlieten, heb ik steeds sober geschreven en me onthouden iets te zeggen over troepenbewegingen, zelfs geen plaatsnamen genoemd. Ik was hierin plus royaliste que le roi, want de Belgische pers gaf steeds aanwijzingen over de troepen. En ondanks de onschuldige aard van mijn brieven, zijn ze toch aangehouden, evenals mijn korte telegrammen, die ik regelmatig verstuurde.

Het gaat niet aan de stand van zaken op het ogenblik te willen beoordelen, maar toch bleef mijn mening onveranderd dat het Belgische terugtrekken strategie inhoudt, bepaald in overleg met de Fransen en de Engelsen. Ook geloof ik zeker dat reeds binnen niet te lange tijd in België een grote slag geleverd zal worden.

Vóór ik mijn kopie van het bestormen van Leuven en het bezetten van Brussel over de grenzen had, heb ik nog enkele benauwde ogenblikken doorgemaakt. Om 11 uur 50 ging er een trein uit Gent, die om half-één ongeveer in Zelzate aan de grens moest zijn. Dat werd wel wat later, maar ten slotte stonden we toch in Zelzate. Een trein naar Holland ging er niet vóór 5 uur.

Onmiddellijk nadat ik mijn coupé verlaten had trad er een luitenant van de gendarmes naar me toe en vroeg me naar mijn papieren. Die waren spoedig in orde bevonden, maar de man vertrouwde het nog niet en ging met zijn handen langs mijn jas, waar hij spoedig mijn pak kopie in ontdekte. De consternatie was groot. Een heel verhaal over de terugtocht van het Belgische leger! Daar moest de commandant bij komen, en terwijl die gezocht werd, ging kostbare minuut na minuut voorbij. Mijn bagage werd doorsnuffeld en nog eens doorsnuffeld en onderwijl kwam het bericht van de commandant ... dat ik "maar zo nodig ter beschikking gehouden moest worden!" Geen kopie dus weg, misschien werd hij wel vernietigd. Ik zag mijn kopie, die ik zo ver gehaald had, van hand tot hand gaan. Het was een gezicht om er wanhopig bij te worden en het gaf me inspiratie tot praten, als ik deed, toen ik geen enkele officiële laissez passer meer van de gendarmerie kon krijgen. Toen gelukte het me door praten "as a Dutch uncle", als mijn Engelse vrienden zegden, de laatste laissez passer, die verstrekt is, los te krijgen. En nu gelukte het me eindelijk de geliefde volgeschreven blaadjes weer terug te bekomen.

Toen ik ze weer in mijn handen had, ben ik te voet van Zelzate naar Sas van Gent gegaan en heb daar op mijn eerlijke gezicht een fiets weten te huren voor Terneuzen, op conditie dat ik de fiets bij een zekere juffrouw Alida af moest geven. Na anderhalf uur stevig tegen wind in trappen kon ik die belofte volbrengen en meteen een kopie in handen van de telegraafbeambten geven. In Sas van Gent is ook wel een telegraafkantoor, maar daar stond één Morse-toestel en dus had het tenminste een dag geduurd voor mijn kopie over was.

Één ding viel me tegen in Terneuzen. Ik had gehoopt, eindelijk na veertien dagen slaap te kort komen, eens lang te kunnen blijven rusten. En toen bleek me tot mijn ontzaglijke teleurstelling, dat ik 's

morgens om kwart voor vijf alweer op moest om de boot naar Vlissingen te kunnen halen.

Tot slot dit. Ik heb twee legers gezien die me beide in staat lijken en toegerust schijnen voor een geweldige worsteling. Om daar enigermate getuige van te zijn, zal ik trachten voor de derde maal België in te dringen, maar reeds weet ik dat de derde maal de moeilijkste zal zijn.

Maastricht, 23 augustus. Zwaar kanongebulder uit de richting Tongeren doet vermoeden, dat daar een slag geleverd wordt. Maar tegen wie? Forten zijn daar niet. Zou het waar kunnen zijn wat hier gezegd wordt? Dat de Fransen een omtrekkende beweging gemaakt hebben en de Duitsers nu in de rug aanvallen? We zullen moeten afwachten. Misschien zullen vluchtelingen, die dan nog heden hier kunnen zijn, ons meer daarover vertellen.

Oorlogsschattingen.

De Duitse legeroverheid heeft aan verschillende Belgische steden en provinciën, die in de macht van de vijand gevallen zijn, oorlogsschattingen opgelegd. Zo zou Brussel 200 miljoen frank hebben te betalen.

Deze gedwongen belastingen, wel te onderscheiden van de oorlogslasten, die bij vredetraktaat aan de overwonnen staat kunnen worden opgelegd, worden thans in België geheven krachtens artikelen 49 en 51 van het reglement op de oorlog te land, zoals dit ter tweede Vredesconferentie is gewijzigd, en dat zowel België als Duitsland bindt (zie Nederlands staatsblad van 1910 n° 73).

Volgens de genoemde bepalingen mogen in een door een vijandelijk leger geoccupeerd gebied door de vijand, behalve de aldaar reeds bestaande belastingen (artikel 48), de belasting bij wijze van straf (artikel 50), en de belasting in natura of de rekwisities (artikel 52), ook nog bijzondere oorlogsschulden in geld geheven worden. Deze oorlogsschatting mag echter niet zijn een ongelimiteerde uitzuiging van de bevolking, waardoor immers het grote beginsel der onschendbaarheid van de particuliere eigendom in de oorlog te land langs een omweg zou geschonden worden. Daarom bepaalt artikel 49, dat de schatting slechts mag geheven worden tot een bedrag nodig voor de behoeften van het leger of het bestuur van het geoccupeerde gebied, en is een rechtstreekse stijving van de vijandelijke schatkist, zoals men die kent bij een oorlogsschatting krachtens vredesverdrag, uitgesloten.

Artikel 51 geeft nog enige waarborgen ter uitsluiting van willekeur bij de heffing. Deze kan slechts plaats hebben op bevel en onder verantwoordelijkheid van een bevelvoerende generaal. Zoveel mogelijk zal bij de heffing gevolgd worden het in het geoccupeerde gebied geldende belastingrecht. En ten slotte is nog uitdrukkelijk gezegd, dat slechts tegen ontvangstbewijs mag geheven worden.

Wat is de sanctie op deze op papier zeer bevredigende regeling? Welke vergoeding bestaat er, zo de schatting de bovengenoemde beperkingen te boven gaat? Zo bij de heffing in strijd met artikel 51 gehandeld wordt?

Dan is, volgens het uitdrukkelijk voorschrift van artikel drie van het verdrag, waarvan het reglement in de oorlog te land bijlage is, de occuperende staat verantwoordelijk voor de daden zijner militaire ambtenaren, en tot schadevergoeding verplicht.

Met het oog op de huidige toestand verdient het vermelding, dat het genoemde artikel 3, dat een verplichting tot schadevergoeding schept hij elke overtreding van het reglement op de oorlog te land, in 1907 op voorstel van Duitsland is aangenomen.

De Kölhnische Zeitung geeft te verstaan, dat de oorlogsschattingen, welke de Duitsers thans in Belgische steden heffen, de straf is voor de slechte behandeling, die Duitse burgers in België hebben ondervonden. Het blad schrijft:

“Wij staan te Brussel, waar twee weken geleden onschuldige Duitsers, vreedzaam alleen een beroep uitoefenend, gasten in het vreemde land aan de ruwheid van het gepeupel zijn prijsgegeven. Wat zich daar heeft afgespeeld, zal eeuwig en altijd een schandvlek op de eer van het Belgische volk blijven. Onwillekeurig komt het denkbeeld op, dat men verzoening moet eisen voor de onmenselijke behandeling van onze landslieden. Maar hoe moet dat gebeuren? Een bestraffing van de verschillende schuldigen schijnt uitgesloten, want alleen in een geregeld gerechtelijk proces zouden zij gevonnist kunnen worden. Een andere regeling is daarentegen duidelijk mogelijk en volkomen in overeenstemming met het volkenrecht. Aan de gemeente Brussel mag een zware oorlogsschatting opgelegd worden, zij moet al de lasten van de oorlog dragen die volgens oorlogsrecht geoorloofd zijn, inkwartiering, levering van behoeften van allerlei soorten tot alle hulpmiddelen uitgeput zijn, opdat de inwoners aan eigen lijf gewaar worden, dat het iets anders is, jacht op weerloze vrouwen te maken dan de vijand in eigen huis te hebben. De bestraffing, die bovendien verschillende personen moeten ontvangen, zal niet uitblijven, maar moet in alle vormen volgens de regels van het recht geschieden.”

Van de Limburgse grens.

Men schrijft ons uit Ittervoort:

Deze dagen trof mij in uw blad een brief uit Maaseik, waarin werd verteld in welke volslagen onwetendheid der gebeurtenissen men daar leefde en hoe men met berustende afwachting de mogelijke dingen tegemoet zag. Vandaag werd nu het rustige, kalme stadje uit die toestand opgeschrikt door een auto, die in vliegende vaart uit het dorp binnenrende en waarin men tot aller ontzetting Duitse officieren met enige manschappen ontwaarde, die hun geweren aan weerszijden tot schieten gereed hielden. Op de markt werd halt gehouden en de weg naar Ophoven gevraagd, waarna de tocht werd voortgezet.

En zo naderde om 12 uur deze auto te Ittervoort onze Nederlandse grens, waar de vaderlandse driekleur wappert, die de inzittenden onmiddellijk deed wijken en in allerijl in de richting Maaseik terugkeren. Het verschijnen van de vijand in deze uiterste hoek bracht onder onze Belgische burens een ware paniek teweeg; temeer daar juist deze morgen de vreselijkste geruchten van in Tongeren bedreven gruwelen liepen.

Na een uur kwamen dan ook reeds honderden bewoners van Maaseik en omgeving hier binnen, in wilde haast gevluht en in doodsangst verkerend. Een droeve stoet, al die wanhopigen komend op karren en wat ook maar enigszins op een voertuig geleek; velen ook te voet, enkel een bundeltje kleren meedragend. En allen vertellen van hevige angst reeds dagen doorstaan, en beven voor wat ook over hun stad nu komen zal. Ze naderen, de Pruisen; op 10 km afstand van Maaseik is reeds een groepje van 300 Duitsers waargenomen.

Het plotselinge verschijnen van deze gewapende auto kan wel als een verbluffend staaltje van Duitse waaghalzerij worden aangemerkt. De zeppelin, die zich gisterenavond, met zoeklicht werkend, boven deze grensstreken bewoog, heeft hen misschien echter ingelicht, dat hier geen troepen aanwezig waren.